

RADNA GRUPA NA TEMU ŽENSKOG PODUZETNIŠTVA ZAVRŠNI DOKUMENT

Ancona, 27. svibnja 2010.

Uvod

Predsjednica AIC Foruma Jadranka Radovanić otvorila je radionicu zahvalivši brojnim sudionicima iz zemalja Jadransko-Jonskog prostora, te je istakla da Grupa za žensko poduzetništvo tijekom godina izvršava brojne projekte kako bi podržala razvoj ženskih tvrtki. Forum se osvrće na razlike u spolu koje pridonose društvenom i ekonomskom razvoju cijele regije.

Angažiranje radne grupe za žensko poduzetništvo pojačano je s četiri posebna kongresa koja se bave najvažnijim problemima ženskih tvrtki, kao dobivanje kredita, inovacije, ekološka održivost, trening i kombinacija posla i obiteljskog života.

U ovom trenutku strukturalno ekonomske i socijalne krize suradnja subjekata pokazuje se kao dobitna strategija lansiranja brojnih proizvodnih sektora.

Danas smo suočeni s izazovom koji se može savladati samo ako se osvrnemo na vrijednosti koje nas spajaju, npr. sposobnost obavljanja stvari, jednakost, te želja za znanjem i solidarnošću.

Stoga je sve više potrebno napraviti jaku mrežu između ženskih tvrtki, kako bi se osigurala konkurentnost i lansiranje SME, tako olakšavajući generacijski prijelaz i stimuliranje poduzetničkog duha i talenta, posebno među mladim ljudima i ženama, kao što je i navedeno u zakoniku "Small Business Act".

Predsjednica je započela raspravu na sljedeći način, dala je riječ sudionicima, podsjećajući ih na program grupe:

- ✓ *Sinergija EU i međunarodnih inicijativa kako bi se podržalo žensko poduzetništvo kao zajedničko djelovanje za ekonomski razvoj;*
- ✓ *Vrijednosti: model razvoja ženskih tvrtki za Jadransko-jonsko područje;*
- ✓ *Podizanje i stimuliranje poduzetničkog duha među ženama: publikacija natjecanja ženskih tvrtki Jadransko-jonskog područja.*

Predstavnica Gospodarske komore Ankone gđa. Luciana Frontini izvjestila je o svim aktivnostima radne grupe za žensko poduzetništvo 2009. godine, kao što je dogovoreno u posljednjem Forumu gospodarske komore Jadransko-jonskog područja, održanom u Agrinionu (Grčka) u travnju 2009.

Ove aktivnosti su se uglavnom temeljile na organizaciji i 4. Kongres ženskih tvrtki Jadransko-jonskog područja, održan u Durresu u listopadu 2009, gdje se sastavio Plan vrijednosti i slični formulary. Održala se i prezentacija prijedloga međunarodnih projekata poput "WE-SEE: Woman Entrepreneurship Empowerment in South East Europe" (South East Territorial Cooperation Programme), "Genie Network dell'Imprenditoria Femminile" (i.e. Genie Network of Women Enterprises, Interreg IVC Programme); i ostale veće inicijative "Women's Entrepreneurship – a job creation engine for South East Europe", predložene od strane Regionalnog Vijeća za suradnju (RCC) i United Nations Economic Commission za Europu (UNECE).

Gđa. Frontini također je prikazala različite inicijative Radne grupe za žensko poduzetništvo: drugi *Giro d'Italia* poduzetnica, koji se održao u različitim talijanskim mjestima, a promoviralo ga je Udruženje gospodarskih komora Italije *Unioncamere*; vijeće za promociju ženskog poduzetništva, uz podršku *Retecamere*; radionice koja potiče žensko poduzetništvo u SEE, organizirana od strane RCC (Vijeća za regionalnu suradnju) u Sarajevu; AII Okrugli stol u SMEs, gdje je odlučeno dodati izdanje o ženskom poduzetništvu u konačnom dokumentu; te je održano nekoliko sastanaka u Briselu.

Nadalje, obavijestila je da je tajništvo Radne grupe pripremlilo preliminarne odredbe i formulare povezane s natjecanjem ženskih tvrtki na Jadransko-jonskom području, te su obnovili web stranicu ženskih tvrtki ovog područja.

Strateške smjernice

Nastavilo se s vrlo zanimljivom raspravom o dobivanju kredita u različitim zemljama, o jednakosti spolova, što još uvijek predstavlja poteškoće, kao i s institucijskim i političkim prezentacijama žena, što još nije dovoljno rasprostranjeno.

Zanimljive točke u prezentaciji imala je gđa. Anna Danti, DG Enterprise i "Industry of the European Commission" u Briselu, o prijedlozima mogućih projekata i potrebi korištenja web portal za promoviranje prepoznatljivosti tvrtke, mreže, te iznad svega mogućnost suradnje poduzetnica iz različitih zemalja članica, uz mogućnost proširenja suradnje sa zemljama koje su na pragu ulaska u Europsku Uniju.

Govornik se osvrnuo na *Small Business Act*, te istakao tri važna čimbenika za podržavanje ženskog poduzetništva:

- 1) Europska mreža ambasadorica;
- 2) mentorstvo u poslovnim počecima, što je potrebno jače podržati;
- 3) promoviranje talenata i poticanje poduzetništva među diplomiranim ženama.

Ove aktivnosti potrebno je pojačati, do danas samo 8.3% patenata pripada ženama, 20.3% tvrtki s poduzetničkim kapitalom vode žene, a žene su vlasnice 15% high-tech tvrtki u Europi. Za razliku od muškaraca, žene se suočavaju s većim problemima po pitanju inovacije njihovih poslova (npr. S obzirom na process inovacije: 4.1% za žene i 7.8% za muškarce; tržišna inovacija: 9.1% za žene i 10.45% za muškarce).

Ženske tvrtke bi trebalo podržati s adekvatnim financiranjem, te više poslovnih prilika, kako bi dostigle njihov potencijalni uspjeh. Trebalo bi im osigurati mogućnost usklađivanja obiteljskog i radnog vremena, boriti se protiv stereotipa, promijeniti viđenje uloge žena, te olakšati pristup informacijama.

Zanimljiv doprinos dao je predstavnik "Cestas Ngo-a", koji je prikazao CO.DI.BA. projekt pod nazivom "*Costruire la differenza: programma di promozione economica delle donne.*" (i.e. *Building difference: programme for the economic promotion of women*), lansiran 01. veljače 2010., a jedan od tehničkih partnera bila je Gospodarska komora Ankone. Glavni cilj bio je doprinos isticanju vještina latino-američkih poduzetnica u brojnim ekonomskim sektorima po pitanju održivosti, pristupa i razvoja potencijala neovisno o spolu.

Po mišljenju Valerie Bochi, Cestas NGO, žene mogu i moraju imati vodeće pozicije u organizacijama i institucijama, na poslu i kod kuće, jer su danas društvu potrebni ljudi koji mogu "*neovisno o spolu*" planirati održivu ekonomiju i teritorijalni razvoj. Žene znaju kako to napraviti jer se priklanjaju vezama, razmjeni i demokratskom načinu rješavanja stvari.

Važnost vrijednosti koje su osigurale ženskim tvrtkama mogućnost napredovanja i bolju organizaciju također je istaknuta od strane "Secretary General of Impronta Etica", gdje su prikazani principi Plana Jednakih mogućnosti.

Samo nekoliko mjeseci kasnije, nakon službenog lansiranja u listopadu 2009, Charter, koji vidi Impronta Etica kao člana promocijskog vijeća, već je uključio 51 tvrtku koje zapošljavaju 430,000 radnika. To su tvrtke koje predstavljaju bilo koji sektor. Potpisujući Charter obavezali su se na radno okruženje jednakih mogućnosti za svih, te priznanje individualnog potencijala i vještina.

Kao zaključak, Radna grupa ističe važnost *održivosti* u novim oblicima razvoja i podupiranja potencijala žena, kao i *razvoj*; investirajući u vještine, što omogućava jačanje ekonomskog, društvenog i posebno teritorijalnog aspekta.

Žene su značajni izvori, imaju velike mogućnosti i ideje, ali moraju naučiti kako ih promovirati, moraju postati svjesne, i povezivati se.

Nakon duge i detaljne rasprave sudionici su se složili s nekim linijama intervencije koje će se primijeniti 2010. Godine.

Zaključci (usklađene aktivnosti)

a) Pojačavanje mreže ženskog poduzetništva na području Jadrana i Jonskog mora.

Danas je, više nego ikada, potrebno podržati/razviti mrežu za promociju i širenje ženskih tvrtki; testiranje posebnih strategija koje koriste poduzetnicama, a u isto vrijeme i metodologije koje su se pokazale uspješnim; stimulirati poduzetničku kulturu u obrazovanju (npr. U školama i na fakultetima); podržati stvaranje i porast mreže poduzetnica; te razviti svijest i informirati političke i ekonomske "*donositelje odluka*" na području posebnih potreba ženskog poduzetništva. Štoviše, važno je i procijeniti sredstva ženskog poduzetništva.

U osnovi, važno je nagraditi/poticati poduzetnički duh žena s ovog područja, te stvoriti bolje okruženje za osnivanje kooperacijskih mreža. Kako bi se dobili dobri rezultati potrebno je prihvatiti strategije kojima će se prebroditi trenutna ekonomska kriza, te uključiti održivu ekonomiju.

b) Sudjelovanje u EU projektima.

Sudionici su još jednom istaknuli važnost i potrebu početka EU i međunarodnih projekata kako bi smanjili razlike u spolu, posebno u poduzetničkim aktivnostima. Analiza već dostupnih usluga, te stvaranje novih, a u isto vrijeme organizacija pripreme i informacija za žensko poduzetništvo može se pokazati kao strateški plan za žene. Na taj način im se pomaže da budu što svjesnije, što može pridonijeti kvaliteti njihova života, znanju, iskustvu i zajedničkim potrebama.

c) Održivost i Povelja o društveno odgovornom poslovanju ženskih tvrtki.

Priznavajući snagu spolne razlike; promovirajući žensko poduzetništvo; promovirajući vrijednosti "rješavanja stvari na ženski način" samo su neki od ciljeva koje Radna grupa ženskog poduzetništva želi postići s Poveljom o društveno odgovornom poslovanju, dokumentom koji je odobren tijekom 4. Kongresa ženskih tvrtki Jadransko-jonskog područja, u Draču u listopadu 2009.

Ovo je volonterski način na raspolaganju ženskim tvrtkama Jadransko-jonskog područja koji ističe i uključuje principe zakona na snazi. Formular za registraciju tvrtki i gospodarskih komora može se naći na web stranici Radne grupe za žensko poduzetništvo <http://womeninbusiness.forumaic.org>.

Povelja želi postići jedinstvo, razvoj i društveni sklad. Iznad svega, vidi tvrtku kao zajednicu ljudi koji su se udružili kako bi postigli isti cilj, dugotrajan održivi razvoj.

Poslovanje u skladu s etičkim i odgovornim ponašanjem odgovara potpisivanju pakta za jedan drugačiji razvoj i napredak teritorija sa svim svojim specifičnim karakteristikama.

d) Natjecanje za inovativne ženske tvrtke u skladu s Odredbama Jadranskog i Jonskog područja.

Trebalo bi istaknuti da je natjecanje provedeno tijekom sastanka bilo izuzetno uspješno, a pokrovitelji su bili pokrajina Ankone i Udruženje talijanskih gospodarskih komora *Unioncamere*. Pokrajina Ancona izrazila je svoju želju za suradnjom i nagrađivanjem pobjednika nagradom u obliku subvencije (poveznica s ESF izvorima).

e) 5. Kongres ženskih tvrtki Jadranskog i Jonskog područja

Svi sudionici prihvatili su kandidaturu Bosne i Hercegovine da bude domaćin ovog događaja, koji će se održati sljedeću jesen pod nazivom "Innovate to compete"; kongres će biti prilika za pokretanje natjecanja za ženske tvrtke na području Jadrana i Jonskog mora.